

До спеціалізованої Вченої ради К 64.108.05
Української інженерно-педагогічної академії
Міністерства освіти і науки України

Відгук
офіційного опонента
Штангрета Андрія Михайловича
на дисертацію Кузнецової Ганни Вікторівни
на тему «Стратегічний контролінг в системі антикризового управління
промисловими підприємствами»
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами

Діяльність промислових підприємств пов'язана з виникненнями проблем, які пов'язані з впливом глобальних та локальних тенденцій розвитку економіки. Оскільки промисловість є базовою для господарства країни, то вона перша повинна реагувати на можливі зміни тенденцій розвитку економіки, промислові підприємства повинні формувати сценарії своєї поведінки для будь-якого впливу внутрішнього або зовнішнього середовища. В зв'язку з цим, виникає потреба в формуванні ефективної системи антикризового управління для уникнення негативних наслідків на шляху розвитку промислового підприємства та для досягнення бажаних результатів діяльності. Безумовно, проблема не нова, але методи та інструменти визначення, оцінки, розробки і реалізації стратегії запобігання кризам, або зниження їх впливів, не можуть бути такими самими, що використовувались у інших умовах декілька років тому. Дисертаційне дослідження присвячено розвитку та вдосконаленню використання стратегічного контролінгу в системі антикризового управління

промисловими підприємствами, що є актуальним в сучасних умовах, оскільки враховує нові тенденції, що пов'язані з необхідністю перетворень у функціональній сфері діяльності підприємства.

Враховуючи викладене, обраний напрям дисертаційного дослідження, присвяченого впровадженню стратегічного контролінгу в системі антикризового управління промисловими підприємствами, є надзвичайно актуальним, має практичне значення для забезпечення економічного зростання промислових підприємств з урахуванням стратегічних орієнтирів та узгоджується із загальною тематикою науково-дослідних робіт Української інженерно-педагогічної академії за темами : «Управління стійким розвитком суб'єктів господарювання в умовах соціально орієнтованої економіки» (номер державної реєстрації 0116U001487, 2016–2018 рр.), «Управління розвитком суб'єктів господарювання на засадах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0119U000326, 2019–2021 рр.) та відповідає цілям Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз автореферату та тексту дисертації, а також публікацій Кузнецової Ганни Вікторівни дозволяє зробити висновок про те, що основні наукові положення, висновки та рекомендації дослідження є науково обґрунтованими і достовірними, містять елементи наукової новизни.

Загальною метою дисертації є наукове обґрунтування теоретико-методичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами.

Підтвердженням обґрунтованості основних результатів дисертаційної роботи є те, що в рамках дослідження автором було використано системи загальнонаукових та спеціальних методів: узагальнення та системного

аналізу – для систематизації теоретичних положень щодо сутності, цілей, функцій і принципів стратегічного контролінгу в системі антикризового управління підприємствами; аналізу та синтезу – для вивчення об'єкта дослідження і виявлення його складових елементів; таксономії – для розрахунку інтегральних показників діяльності підприємств; фінансово-економічного та статистичного аналізу – для визначення й узагальнення тенденцій у змінах ефективності діяльності промислових підприємств та визначення масштабу проведення антикризового управління; кореляційно-регресійного аналізу – для визначення впливу показників діяльності промислових підприємств на рівень антикризового управління; кластеризації (у рамках теорії розпізнавання образів) – для ідентифікації рівня ефективності діяльності промислових підприємств; екстраполяції – для визначення прогностичних показників; графічний – для унаочнення висновків проведених досліджень.

Достовірність одержаних результатів ґрунтується на глибокій теоретичній розробці автором досліджуваних питань, критичному узагальненні наукових праць вчених із проблематики динамічного розвитку економічних систем, ефективного антикризового управління підприємствами з використанням інструментів стратегічного контролінгу тощо.

Структура дисертації обумовлена її метою і являє собою цілісний комплекс послідовних розробок теоретичних положень та організаційно-методичних основ впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами.

Зміст дисертації повною мірою розкриває обрану тему.

У першому розділі – «Теоретичні основи стратегічного контролінгу в системі антикризового управління підприємствами» – розглянуто наукові підходи до дослідження передумов розвитку стратегічного контролінгу на підприємствах та визначено, що будь-яке підприємство не функціонує без подолання перешкод, які викликані змінами зовнішнього та внутрішнього середовища. Для подолання цих

перешкод керівництву підприємства необхідно продукувати управлінські рішення, спрямовані на виявлення кризових станів, розроблення та впровадження системи контролюючих заходів практично на всіх етапах. Тільки ефективна і своєчасна система моніторингу та діагностики проблем, які виникають на підприємстві, дозволить розробити систему антикризового управління з використанням інструментів стратегічного контролінгу для подолання кризового стану з оптимальним кінцевим результатом.

Проаналізовано теоретичні аспекти стратегічного контролінгу в системі антикризового управління підприємствами. На основі діалектичного підходу до формування теоретичних основ стратегічного контролінгу в системі антикризового управління підприємствами, автором визначено сутність поняття «стратегічний контролінг у системі антикризового управління підприємствам».

В роботі проаналізовано методичний інструментарій та проведено систематизацію методів оцінки стратегічного контролінгу в системі антикризового управління підприємствами, доведено економічну доцільність проведення комплексної оцінки за критеріями і напрямками діяльності підприємства для визначення рівня їх розвитку та напрямів продукування ефективних антикризових управлінських рішень.

У другому розділі – «Діагностика ресурсного стану діяльності промислових підприємств: аналітичні аспекти їх оцінювання на основі використання антикризових аналітичних технологій» – проведено діагностику ресурсного стану діяльності підприємства шляхом аналізування аспектів їх оцінювання на основі використання антикризових аналітичних технологій за допомогою запропонованого методичного підходу до формування інформаційно-аналітичного забезпечення антикризового управління промисловими підприємствами, який полягає у сукупній системній параметризації потенційних можливостей розвитку промислових підприємств.

Автором проведено аналіз ефективності діяльності промислових підприємств на основі використання методів фундаментальної діагностики; здійснено комплексну та рейтингову оцінку кризового стану та загрози банкрутства промислових підприємств за допомогою використання моделей Альтмана, Беєрмана і Таффлера, проведено оцінку стратегічних позицій промислових підприємств з використанням методів контролінгу.

У третьому розділі – «Удосконалення методичного забезпечення системи антикризового управління промисловими підприємствами на основі стратегічного контролінгу» – визначено передумови та проблеми практичного використання стратегічного контролінгу як ефективного інструменту антикризового управління промисловими підприємствами, проведено SWOT-аналіз діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Розроблено комплексну міжфункціональну концепцію антикризового управління, яка має ознаки стратегічності, систематизації основних історико-філософських передумов формування, етимології їх походження, виокремлення основних постулатів сучасної філософії контролінгу, основних завдань та функціональних елементів.

Автором запропоновано механізм стратегічного контролінгу в системі антикризового управління промисловими підприємствами., який сформовано на стратегічній та емпіричній орієнтації промислових підприємств з використанням неоднорідних за складом ідей і методів, структурованих у багаторівневі ієрархічні системи взаємозв'язків: системності, комплексності, масштабності, адаптивності, безперервності, забезпеченості необхідними ресурсами, науковості, економічної доцільності, компетентності, взаємодії, варіативності.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна результатів дослідження полягає в узагальненні теоретичних основ і розробці методичних підходів до впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління

промисловими підприємствами.

Значний інтерес представляє удосконалене визначення сутності поняття «стратегічний контролінг у системі антикризового управління підприємством», яке базується на використанні декомпозиційного аналізу, в основі якого - ієрархічне сутнісне структурування базових взаємопов'язаних понять дослідження. Це дозволяє розглядати понятійний апарат як складну семантичну систему та є теоретико-методичним підґрунтям дослідження, орієнтованого на виклики світових наукових тенденцій практичного впровадження парадигми креативного управління на стратегічному і тактичному рівнях (стор. 50-53).

Важливим науковим результатом є систематизація методів оцінки стратегічного контролінгу в антикризовому управлінні підприємствами, яка базується на взаємозв'язку і взаємозалежності систем знань та систем діяльності, дослідженні структури, логічної організації, методах і засобах раціонально-рефлексивної свідомості. Запропонована систематизація визначає рівень складності, багатогранності та міждисциплінарного статусу проблеми розвитку підприємства, що зумовлює необхідність її вивчення у системі координат, сформованих різними рівнями методології науки та визначають пріоритети парадигми розвитку в системі антикризового управління (стор. 60-67).

В роботі автором запропоновано методичний підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення антикризового управління промисловими підприємствами, сутність якого полягає у системній параметризації потенційних можливостей розвитку промислових підприємств з метою досягнення стратегічних і тактичних цілей розвитку. Запропонований підхід дозволяє підвищити ефективність антикризових управлінських рішень з використанням стратегічних контролінгових механізмів в умовах активізації та динамічного розвитку ринку інноваційних управлінських технологій (с. 79-90).

На особливу увагу заслуговує механізм стратегічного контролінгу в системі антикризового управління промисловими підприємствами, який

базується на стратегічно-емпіричній орієнтації підприємства з використанням неоднорідних за складом ідей і методів, структурованих у багаторівневі ієрархічні системи взаємозв'язків. Ґрунтується на принципах: системності, комплексності, масштабності, адаптивності, безперервності, забезпеченості, науковості, економічної доцільності, компетентності, взаємодії, варіативності. Використання запропонованого механізму надає можливість промисловим підприємствам продукувати превентивні антикризові управлінські рішення, забезпечуючи ефективний розвиток підприємств у динамічних умовах господарювання (стор. 225-231).

4. Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій

За темою дисертації опубліковано опубліковано 14 наукових праць, в тому числі: 8 статей - у наукових фахових виданнях, з них 7 статей - у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 6 тезисів доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,45 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 3,88 ум.-друк. арк.

Всі основні наукові положення, висновки та пропозиції, що винесені на захист, одержано автором самостійно. З наукових праць, виданих у співавторстві, використано лише ті матеріали, які є результатом особистої роботи здобувача. У публікаціях дисертанта достатньою мірою розкрито основний зміст дисертації, висвітлено новизну наукових результатів. Публікації відповідають вимогам МОН України до наукових статей, в них визначено наукові задачі, методи їх вирішення й описано наукові результати.

5. Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

У роботі досліджено, розроблено й обґрунтовано теоретико-

методичні основи та концептуальні положення, які визначають напрями впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами. Теоретична цінність одержаних результатів дослідження полягає у вирішенні актуальної задачі з впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що пропозиції та рекомендації, сформульовані як результати дослідження, дозволяють використання стратегічного контролінгу в системі антикризового управління промисловими підприємствами. Методичні рекомендації щодо використання стратегічного контролінгу в системі антикризового управління промисловими підприємствами. впроваджено в роботу ТОВ «Проспект Плюс» (довідка про впровадження № 10/05 від 17.01.2019), Департаменту економіки та комунального майна Харківської міської ради Харківської області (довідка про впровадження № 144/0/45-19 від 26.02.2019), ТОВ «Торговий будинок «НДТІП»» (довідка про впровадження № 025 від 22.01.2019).

Результати дослідження використовуються в Українській інженерно-педагогічній академії при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Обґрунтування і прийняття управлінських рішень» та «Стратегічне управління» (довідка про впровадження № 101-01/141 від 18.12.2018).

6. Стиль та мова викладення результатів дослідження

Дисертаційна робота Кузнецової Ганни Вікторівни на тему «Стратегічний контролінг в системі антикризового управління промисловими підприємствами» характеризується науковим стилем викладання. Розділи та підрозділи дисертації представлено у логічному зв'язку і послідовності. Викладені результати в повній мірі обґрунтовані та аргументовані. Зміст дисертації відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Слід відзначити достатньо високий рівень теоретичних та прикладних досліджень виконаних в роботі Кузнецової Г.В., але все ж таки мають місце деякі недоліки та дискусійні питання. Основні з них зводяться до такого:

1. В роботі на рис. 1.2 (стор. 31-32) автором сформовано завдання стратегічного контролінгу на підприємстві на основі зарубіжного та вітчизняного досвіду, але не зовсім зрозуміло чи є ці завдання універсальними для будь-якого промислового підприємства та які підрозділи саме на підприємствах будуть реалізовувати ці завдання (стор. 25-33).

2. Автор на рис. 1.3 (стор. 34-35) розглядає один з основних елементів системи контролінгу «траєкторія розвитку підприємства», що означає лінію в системі координат, яка показує рівень зміни найважливіших для підприємства показників на перспективу, але було б доцільно більш детально розкрити, що буде слугувати параметрами для побудови цієї системи координат та чи буде враховуватись конкурентне середовище при побудові цієї траєкторії розвитку.

3. Автор в роботі детально розглядає питання виникнення криз (параграф 1.2, стор. 43-48), а саме: фактори, причини, симптоми. На нашу думку, необхідно було б більш детально проаналізувати та порівняти природу виникнення криз та механізми їх подолання на зарубіжних та вітчизняних промислових підприємствах.

4. В дисертаційній роботі автор розглядає етимологію походження поняття «стратегія», яка є ключовим елементом у проведенні декомпозиційного аналізу поняття «стратегічний контролінг в системі антикризового управління підприємствами» в сучасній економічній думці (стор.51-53), на нашу думку, необхідно було б детально розглянути види стратегій, а саме стратегії концентрованого та інтегрованого розвитку, що є одним із напрямів антикризового управління промисловими підприємствами.

5. У параграфі 2.1 на стор. 71-73 автор розглядає частку високо та середньовисокотехнологічного секторів у виробництві промислової продукції в Україні та порівнює з провідними країнами світу, але не виокремлює конкретно за рахунок яких факторів вітчизняні промислові підприємства відстають за розвитком у цьому напрямі, і як саме необхідно вирішувати це питання для підвищення інноваційності у їх діяльності.

6. Автором у роботі було проведено аналіз діяльності промислових підприємств за виробничою, управлінською, інноваційно-інвестиційною, маркетинговою та кадровою складовими, не зовсім аргументовано в дисертації, чому саме обрано ці складові (параграф 2.2, стор. 84-89).

7. Автор в параграфі 3.2 на стор. 184-186 проводить порівняльну характеристику оперативного і стратегічного контролінгу за масштабами, цілями та завданнями та стверджує, що інструментальна база антикризового управління повинна мати базову властивість до вирішення проблем, підтримуючи постійний процес накопичення капіталу знань, але не зовсім зрозуміло, на який капітал знання повинно розраховувати промислове підприємство на власний чи запозичений?

8. В дисертації автор розглядає на стор. 187-189 формування загальної схеми модернізованої концепції контролінгу промислового підприємства під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, але не зовсім зрозуміло, як саме буде формуватися система стратегічного контролінгу та які фахівці будуть залучені до цього процесу.

8. Відповідність роботи встановленим вимогам до кандидатських дисертацій

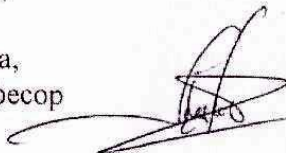
Дисертаційна робота Кузнецової Ганни Вікторівни на тему «Стратегічний контролінг в системі антикризового управління промисловими підприємствами» виконана на високому науковому рівні, є закінченою науково-дослідною роботою, містить нові підходи щодо впровадження стратегічного контролінгу в систему антикризового управління промисловими підприємствами.

Положення дисертаційної роботи містять наукову новизну, мають теоретичну та практичну цінність, достатній рівень обґрунтованості та достовірності, виконані з використанням сучасних методів наукового пізнання. Дисертація є самостійною і завершеною працею, яка свідчить про наукову зрілість її автора. Поставлена у дослідженні мета досягнута, основні завдання успішно вирішені. Запропоновані дисертантом результати та висновки дослідження мають науково-практичну цінність та можуть бути використані у науковій, управлінській і педагогічній діяльності.

Таким чином, дисертаційна робота Кузнецової Ганни Вікторівни на тему «Стратегічний контролінг в системі антикризового управління промисловими підприємствами», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, відповідає пп. 9, 11 та 12, постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Порядку присудження наукових ступенів» (зі змінами), а її автор, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент

Завідувач кафедри
фінансово-економічної безпеки,
обліку і оподаткування
Української академії друкарства,
Доктор економічних наук, професор

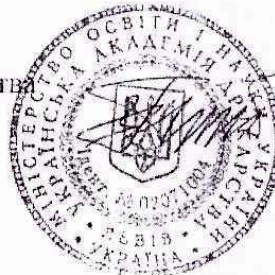

А.М. Штангрет

Підпис завідувача кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і оподаткування Української академії друкарства, д.е.н., проф. А.М. Штангрета засвідчую:

Вчений секретар

Української академії друкарства,
к.т.н., доцент

З.М. Сельменська

